

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1987 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1987

Eduskunta on 18 päivänä marraskuuta 1986 lähettänyt sosiaalivaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 213 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1987 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1987.

Valiokunta on tässä yhteydessä päättänyt ottaa käsiteltäväksi myös eduskunnan 24 päivänä loka-kuuta 1986 valiokuntaan lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 122 laiksi kansaneläkelain 3 ja 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi vuodelta 1987 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuul-tavina esittelijä Pekka Humalto ja erikoistutkija Carin Lindqvist-Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Paavo Kytö-mäki valtiovarainministeriöstä, vt. osastopäällik-kö Hannu Häyry Kansaneläkelaitoksesta, oikeus-tieteen kandidaatti Johan Åström Suomen Työn-antajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Sisko Seppä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestös-tä, tutkimuspäällikkö Aino-Elina Mäkimätilä Suomen Kunnallisliitosta ja osastopäällikkö Urpo Ryönänkoski Suomen Kaupunkiliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työnantajan kansaneläkemaksua muutettavaksi väliaikaisesti vuoden 1987 osalta pysyvään lakiin verrattuna siten, että yksityisen yritystoiminnan maksu olisi yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen joko 3,90, 4,95 tai 5,55 % ennakkooperinnän alaisen palkan määrästä. Kaikilta julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkemaksua 4,95 %. Työnantajan sairausvakuutusmaksuna perittäisiin yksityisen yritystoiminnan työnanta-jilta palkoista 0,95 % ja kuntasektorin ja kirkon työnantajan sairausvakuutusmaksu olisi 3,95 %. Valtiolta ja sen laitokselta ja Ahvenanmaan maa-kunnalta sekä kunnalliselta liikelaitokselta sai-rausvakuutusmaksua perittäisiin 2,45 %. Työn-antajan lapsilisämaksu jätettäisiin perimättä vuo-delta 1987.

Vakuutetun kansaneläkemaksu olisi ehdotuk-sen mukaan 1,80 penniä ja sairausvakuutusmak-su 1,70 penniä veroäyryltä. Vuonna 1987 kunnan osuutena kansaneläkelain mukaisten lisäosien rahoitukseen perittäisiin 0,86 penniä veroäyryltä kunnan säännönmukaisessa verotuksessa saamien veroäyriensä yhteismäärästä. Myös kansaneläke-rahaston vähimmäismäärää koskevaa säännöstä muutettaisiin väliaikaisesti vuodeksi 1987 siten, että rahaston olisi oltava kalenterivuoden päät-tyessä vähintään 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuoden 1987 osalta valtio takaisi kansaneläkerahaston maksu-valmiuden suorittamalla rahastoon sellaisen mää-rän varoja, että maksuvalmius olisi kunakin ajan-kohtana riittävästi turvattu. Esitys liittyy valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 122 ehdotetaan hylättäväksi työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämistä vuonna 1987 koskeva laki. Samalla ehdotetaan kuntien kansaneläkemaksun alentamista samalle tasolle valtiolta kerätyn maksun kanssa. Kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen rahoituksen järjestämiseksi yksityisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu korotettaisiin 0,25 prosentilla samalla kun vakuutettujen sairausvakuutusmaksu palautettaisiin yhteen penniin veroäyryltä.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeelli-sena.

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset työnantajan kansaneläkemaksun ja sairausvakuu-tusmaksun väliaikaisesta alentamisesta samoin kuin työnantajan kansaneläkemaksun alennuksen kohdentaminen työvaltaisimpiin yrityksiin ovat sinänsä helpottamassa muiden työvoimakustan-nusten noususta aiheutuvia paineita yritysmaail-malle.

Valiokunnan lukuisista toivomuksista huoli-matta ei eduskunnalle ole kuitenkaan esitetty työllisyyttä edistäviä ratkaisumalleja sosiaaliturva-maksujen määräytymisperusteiksi. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että aikaisem-pien vuosien tapaan näiden maksualennusten

vaikutusta yritysten kilpailukykyyn ja ennen kaikkea työllisyyteen ei ole riittävästi selvitetty. Tämän vuoksi valiokunnan mielestä olisi ensi tilassa käynnistettävä tutkimus, miten maksualennukset ovat kohdelleet erilaisia yrityksiä ja voidaanko niillä katsoa olevan sellaisia talous- ja työllisyyspoliittisia tavoitteita, joita hallituksen aikaisempien vuosien esityksissä on ilmoitettu olevan.

Jatkamalla yksivuotisilla laeilla julkisoikeudellisen työnantajan sosiaaliturvamaksun korottamista ja perimällä kunnilta jälleen lisäosaosuutena veroäyrikertymän perusteella määräytyvää maksua vaikeutetaan edelleenkin kuntasektorin

toimintaa. Järjestelmä kohtelee kuntia eriarvoisesti ja sisältää osaltaan myös aluepoliittisia siirtoja.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 122 sisältyvät ehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen, Ikonen, Könkkölä, P. Leppänen, Lipponen, Lou-

vo, Nordman, Paavilainen, Pesola, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Kokko.

Vastalauseita

I

Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei hyväksy siitä, että kunnilta peritään edelleenkin korotettua työnantajan sosiaaliturvamaksua kuntien työttömyysturvaverotulojen takaisin perimiseksi. Vastaavaa lakiesitystä viime vuonna käsiteltäessä kokoomus ehdotti perusteluissa lausuttavaksi, että "hallitus kiireellisesti antaa eduskunnalle esityksen työttömyysturvan rahoittamisen pysyväksi järjestämiseksi. Järjestelmän tulee kohdella kuntia tasapuolisesti ja siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia."

Kokoomus ehdotti tuolloin perusteluissa lausuttavaksi, että "hallitus selvittää mahdollisuudet vapauttaa kunnat kokonaan osallistumasta kansaneläkkeiden rahoittamiseen kunnille kuuluvamattomana tehtävänä". Tämän vuoksi onkin pyrittävä kuntien vapauttamiseen nykyisenkin kaltaisesta maksuosuudesta ja maksuosuuksien huomioon ottamiseen esimerkiksi yleisiä valtionosuuksia vähentävänä tekijänä. Näin järjestelmä

yksinkertaistuisi. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että kunnilta perittävä osuus määräytyisi kuntien kesken oikeudenmukaisesti.

Kokoomuksen mielestä kunnallisverotuksen kiristyneen rahoitusaseman vuoksi kuntien kansaneläkkeiden lisäosaosuuksien kustannusrasitus on saatettava vähintään vuoden 1985 tasolle, eli 13,8 prosenttiin kaikista lisäosakustannuksista. Tuolloin kansaneläkkeiden lisäosien kuntien osuus oli noin 0,68 penniä laskettuna äyriä kohden. On myös otettava huomioon, että vaikka hallitus esittää ensi vuodelle pennimääräistä osuutta laskettavaksi, nousee kuntien maksuosuus markkamääräisesti nykyisestä tasosta noin 40 miljoonaa markkaa. Tämä johtuu äyrien määrän kasvusta.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72) ja 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), näin kuuluviksi:

3, 5 ja 59 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

62 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 0,68 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kunnan on maksettava 1/12 edellä edellä tarkoitettua määrästä lääninveroviraston posti siirtotilille viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti makse-

tun suorituksen palauttamisesta, suorituksen koroittamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) on säädetty työnantajan sosiaaliturvamaksusta lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Saara Mikkola

Helena Pesola

Anna-Kaarina Louvo

II

Sosiaalivaliokunta on arvostellut hallitusta sen johdosta, että hallitus ei ole valiokunnan lukuisista toivomuksista huolimatta esittänyt työllisyyttä edistäviä ratkaisuja sosiaaliturvamaksujen määrätymisperusteiksi. Mielestämme olisi yksiselitteisesti pitänyt todeta, että hallitus ei ole suhtautunut vakavasti työllisyyttä edistävien ratkaisujen löytämiseksi, koska se ei ole piitannut valiokunnan ja koko eduskunnan velvoitteista. Toisaalta on todettava, että valiokunta ja eduskunta eivät itse ole huolehtineet siitä, että hallitus olisi noudattanut eduskunnan tahtoa.

Hallitus on myös laiminlyönyt valiokunnan aikaisemmin edellyttämien selvitysten teon maksualennusten vaikutuksesta ennen kaikkea työllisyyteen. Selvityksiä ei varmasti ole haluttu tehdä, sillä työllisyyttä edistäviä vaikutuksia ei ole näkynyt. Sen sijaan jo kymmenen vuoden ajan

saamiaan miljardilahjoituksia suuryritykset ovat käyttäneet automatisointiin ja rationalisointiin ja sen seurauksena työntekijöitä on irtisanottu joukoittain. Viime vuosina on pääomien vienti ulkomaille rajusti kasvanut.

Emme hyväksy yksityisen sektorin työnantajille ilman työllistämismahdollisuutta annettuja sosiaaliturvamaksuhelpotuksia. Sosiaaliturvamaksujen kertymä tulee palauttaa ennen elvytystä valli-neelle tasolle, kuitenkin niin, että pienten yritysten maksurasitusta helpotetaan ja maksut määrätään ei palkkojen vaan yritykseen sidottujen pääomien perusteella.

Emme myöskään hyväksy sitä, että sosiaaliturvamaksut kerätään julkiselta sektorilta, erityisesti kunnilta, korkeampina kuin yksityiseltä sektorilta. Se on omiaan edesauttamaan kunnallisten palvelujen yksityistämistä.

Sove-uudistuksen seurauksena on myös vakuutetuilta siirretty miljardipotti yksityisen sektorin työnantajien taskuun, kun vakuutettujen sairausvakuutusmaksua on jatkuvasti korotettu, vaikka työnantajien saama hyöty piti kerätä takaisin työnantajien maksua korottamalla.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä kolmas lakiehdotus hylättäisiin ja että ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kansaneläkelain 3 ja 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 3 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti, *(poist.)*

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti *(poist.)* 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82) ja 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), *(poist.)* näin kuuluviksi:

3 §

— — — — —
Työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksuna 4,70 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 5,65 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 6,20 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Kuitenkin valtiolta ja sen laitokselta, *(poist.)*

kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 4,95 prosenttia työntekijälle suoritettun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.
— — — — —

5 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

59 ja 62 § *(Poist.)*

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1987 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1987 toimitettavassa verotuksessa. *(Poist.)*

2.

Laki

vuodelta 1987 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), on säädetty vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, on sanottu maksu 1,00 penniä vakuutetulle vuodelta 1987 toimitettavassa kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyriältä.

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturva-

maksusta 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun lain 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään työnantajan sairausvakuutusmaksua 2,45 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammi-kuuta 1987 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettun ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. (Poist.)

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

III

En voi hyväksyä hallituksen esitystä sosiaaliturvamaksuista.

1. Kunnat ja kuntainliitot joutuvat kohtuuttomaan asemaan, koska niiden sosiaaliturvamaksut ovat yksityisten työnantajien maksuja korkeammat.

2. Kunnilta perittävät lisäosuudet ja työttömyyspäivärahojen verotuoton takaisinperintäkulut kohdentuvat sattumanvaraisesti.

3. Yksityisten työnantajien sosiaaliturvamaksujen alennus ei ole riittävästi perusteltu toimenpide. Tämä toimenpide pitäisi kytkeä kokonaisvaltaisempaan muutokseen siten, että työvoimakustannusten alentaminen tasapainotettaisiin yrityksen ulkomaisia tuotantopanoksia ja ympäristön pilaamista verottamalla.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1986

Kalle Könkkölä

